

SVATOGRÁLSKÁ MYSTERIA - III. ČESKÁ DOBA JITŘNÍ

Karel Funk

Římské církvi se ve středověku podařilo zevně zlikvidovat svého největšího ideového konkurenta - keltské křesťanství. To zaniklo v devátém století. Semena toho mohutného esoterního proudu však byla již dávno zasetá a ani církve se svým rozvětveným ideologickým aparátem nebyla všemocná. Keltská křesťanská esoterika žila dál v pověsti o svatém Grálu, která se tehdy odvíjela od hrdiny Parsifala. V tomto proudu byla mimo jiné obsažena jak nauka o nebeských hierarchických řádech, tak spirituální chápání přírody. Protože keltská církev byla silně svázána s raným východním, slovanským křesťanstvím, lze předpokládat, že tento proud žil i později ve škole v Budči, jejímž žákem byl i svatý Václav, a v klášteře na Sázavě, založeném svatým Prokopem. Proto můžeme keltské křesťanství považovat za mateřskou půdu, kde mohou splynout pojetí slovanská a germánská, evropský Východ se Západem. Nejvýznamnějším nositelem tohoto propojení v dějinách byl kníže Václav a Karel IV.

Jarní či jitřní dobou křesťanství v naší zemi se zabývá půvabná knížečka Záře nad pohanstvem od Pavla Lindy. Z doslovu k vydání z roku 1918 se dozvídáme, že koncem desátých let 19. století se počaly z arcibiskupské imprese na Starém Městě pražském po českých vlastech roznášet svazečky švabachem tištěného románu Záře nad pohanstvem. Z něho bude ukázka, ponechaná v poetickém jazyce našich předků. Josef Linda nazval svoji práci prostě "vyobrazením z dávnověkosti vlastenské". Básnicky zde zachytil jednu z nejdůležitějších fází našich dějin - příchod, boj a vítězství křesťanství nad domácím pohanstvím. Dílko se počátkem dvacátého století stalo předmětem bádání, ale pohnutkou k tomu nebyla umělecká stránka. Rozbory měly sloužit k důkazu, že Linda byl autorem básní obou Rukopisů.

Zapomenutá Záře nad pohanstvem je znamenitá básnická práce co do obsahu i formy. Je ozdobou české obrozenecké literatury. Má svůj nesporný význam literárně historický jakožto první novočeská původní krásná próza. Podle Lindova zachovalého exempláře, který daroval Národnímu muzeu, byl text v roce 1918 s jazykovými úpravami znovu přepsán a vydán. Od té doby upadl v zapomnění. Mimochodem - nenašel byl se dnešní nakladatel pro tuto obrozeneckou perlu?

Kniha se totiž vydává na cestu ke kořenům naší nejednoduché státnosti, neboť každá generace nachází ve své době nové a nové podněty a pohledy na minulost. K tomu jí však musí sloužit i kulturní odkaz předků. Je výzvou, abychom se i dnes, či právě dnes pokusili řešit trvalý problém - kdo jsme, proč jsme takoví, jací jsme a kam a proč patříme. Toto řešili už naši předkové na úsvitu našich křesťanských dějin.

Jen málo témat se tak niterně a úzce dotýká naší české existence, jako je příběh bratří Václava a Boleslava. Tvrdí-li někteří historici, že mnohé z toho je jen legendou, nelze tím význam příběhu bagatelizovat, neboť i legenda je plodem duše národa a má mnohdy nemenší význam, než její historické jádro. Hovoří někdy jakýmsi archetypem i k naší psychické vrstvě národního kolektivního povědomí.

Cenné na Lindově zpracování je i neschematické podání, kde hluboké vcítění chápe jak půvab a smysl pohanských kultů, tak i lidské pozadí hrůzného činu Boleslavova. Ač nevyjádřeno, probleskuje ze závěru knihy i jedno významné, avšak dnes pozapomenuté mysterium: každá mučednická smrt čistého člověka, rozničeného ideály, vlije či vzáří do duše národa očistné a inspirující síly světla duchovního poznání, které obětovatel v sobě za života akumuloval a které toužil šířit. Jeho smrtí se tyto jeho síly uvolní a rozvanou do všeobecné mentální pláně, ze které inspirují i budoucí generace. Právzorem mučednické smrti podal lidstvu Ježíš Kristus. Není proto náhodou, že první významný šířitel jeho impulsu v našem národě, svatý Václav, prošel též násilnou smrtí, ač za jiných okolností. Není ani náhodné, že právě v našem národě přispívali k jeho povznesení zejména ti, kteří nejvíce obětovali na svých osudech. Krev národa, infikovaná materialismem, pohodlností, nemorálností či zradami, dostane tak injekci těchto obětí nové protilátky. Ty přinesou určité plody podle míry, v jaké si je národ zaslouží, třeba i po dlouhé době.

Ocitujme si kratičkou ukázkou tohoto nenáročného, prostě vlastenecky romantického dílka. Ponechme ji v původním poetickém jazyce našich předků. Třeba se nám z ní něco rozkrásní v krajině duše.

"Před měděnými vraty tu široký dvůr, ode vrat dvě řady sloupů. Tudy se vcházelo dovnitř. Aj, tuto sídlil vojvoda Václav.

Opodál vyvstávala hrdá Neklanka. Její vrchol mizel vysoko do oblak, kohout na ní byl podoben mouše. Tři báně na ní leskly se vůkol. Trojí zdě jako ze skály, mezi zděmi příkopy točily se kolem Vyšehradu. Množství lidstva se sem vždy hrnulo, aby spatřili velekrásu Vyšehradu, nevidanou nikdež, a aby spatřili slavného Václava.

Utišiv nárek bídného, nasytiv lačné a vykonav povinnosti, co mocnář, míval zalíbení na vyšehradské výsosti, aby se díval divům božím všudy do rozlehlosti krajin a na krásné nebe. Nebo když mrakové předháněli se v povětrí a stínové chodili po krajinách přes hory a lesy - míval Václav zalíbení dívat se z vyšehradské výsosti až k večerní době. Když se stávalo temno v dolinách temnější a skály sivé a lesové černali se večerem a Vltava tratila leskot, tu vídávána stáda, z tučných pastvin brala se zvolna k domovům.

Tak jej vídávalo zapadající slunce - i vítalo jej častokráte zase nejranějším paprskem. Dnes ještě temnotou byly zastřené krajiny. Tmy ustupovaly na západ a světlela se Vltava klikatá daleko krajinami. Tu v červené záplavě prozářilo se velebné slunce a duté nebe rozkrásnilo se nad krajinami. Slunečná záře dotýkala se hor a rozsvěcovala zlaté báně na vyšehradských věžích. Tu domníval se Václav viděti, jak přichází s nebe seslané křesťanství, jak zahání smutné tmy, aby učinilo den na celém světě. Sestoupil do chrámu a jeho duch plynul v rozkošech nebeských.

Z chrámu vystoupiv bral se k povinnostem mocnářským. Na Vyšehradě uprostřed dvanácti starců, vladyků seděl na knížecím stolci. S trůnu mluvil k nim takto: Ještě jednou opakuji: hlas vdov a sirotek proráží nebesa, necht' spínají ruce k pravému Bohu. Dojde-li mne nářek jejich nad bezprávím některého z vás, budete mně i potlačenému tomu klásti odpověď. Bůh provázej vás!...

I když podle jistých pramenů měl být kníže Václav posledním zvoleným strážcem svatého Grálu, vnímání posvátnosti svatográlské vykupující síly u nás pokračovalo. I Karel IV. postavil Karlštejn ze svatográlské inspirace, která byla hlavním motivem stavby. Ta je však i jinak nesmírně zajímavá. Do jejích základů byly skryty nebeské zákonitosti i magie čísel. Odtud se šíří tajemné proudy montsalvatského záření do okolního světa už od dob, kdy zde Otec vlasti propojil tři historicky kulturní oblasti (měl římskou korunu, byl i německým císařem a českým králem). Hleděl jednou tváří k západu kultur, druhou spěl k východu sil budoucnosti. Řetěz ostatků mučedníků, které zde shromáždil, značí spojení zbytků dosavadních nejčistších sil země ke vzcházející slovanské spiritualitě. Vše, co se kolem stavby Karlštejna dá duchovně rozeznat a zkombinovat s tím, jak poctivě se zde Karel nořil do tajů mystiky, svědčí o tom, jak hluboce tento zasvěcenec vnímal grálská mysteria. Všetavící světlo svatého Grálu, prosakující zemi rosou Kristovy lásky, oživuje věčný princip ducha v hloubi nitra. Sbory grálských duchů pějí v duchovních světech své grálské hymny, které znějí do otevírajících se lidských srdcí. Ta mohou svým duchovním zrakem vnímat světelný Hrad Grálu, který působí jako voňavý květ nebes. Jeho zemským odrazem měl být Karlštejn. Od onoho neviditelného Hradu vedou nitky k plukům neviditelných strážců Grálu, jejichž chorály hřmí i hladí a dávají tušit, že v boží slávě se jednou zlo země bezmocně rozpadne a přemění. Svatográlské rytíři včetně svatého Václava s jeho bílým praporem čistoty se schylují k zemi a nechávají pršet věčné požehnání milosti, vlévají duším, které se otevrou, světlo hvězd i poselství míru a svobody. Mikroskopické částičky této proměny se dějí ve všech lidech, kteří ve svých duševně duchovních mikrokosmech pracují na uskutečňování slov Nejsm živ já, ale Kristus ve mně.

Jedním z takových byl i Karel IV. Nakladatel Thomas Mayer, který vydal mj. knihu Boží přítel z Horní země, se zmiňuje o zasvěcení, který žil ve 14. století ve Švýcarsku. V jakémsi německém klášterním archivu je dokument, podle kterého kromě hrstky stálých žáků zajížděli k tomuto zasvěcení občas i jiní žáci zdaleka. Podle pramenů, které znal český anthroposof Josef Adamec, patřil do okruhu lidí, kteří sem zajížděli, i Karel IV., když jezdil do Francie. Byl zasvěcencem patrně silně ovlivněn.